

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням педагогічної ради
Чудельського ліцею
Протокол від 28 серпня 2025 р. №1
Директор Ірина ВАКУЛІНА

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми
у Чудельському ліцеї Вирівської сільської ради

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Дане Положення регулює питання організації захисту дітей від унеможливлення різних форм насильства та жорстокого поводження в Чудельському ліцеї Вирівської сільської ради. Положення розроблено на основі Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про внесення зміни до розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану», «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 №2657-VIII, «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми», постанови Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» (зі змінами), від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження», від 04.06.2025 №658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми», наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»; від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», листів Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству», від 30.05.2022 № 1/5735-22 «Про запобігання та протидію домашньому насильству в умовах воєнного стану в Україні».

1.2. Це Положення визначає порядок дій Ліцею щодо унеможливлення будь-яких видів насильства та жорстокого поводження з дітьми, створення безпечного, вільного від насильства середовища, запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства, забезпечення оперативного їх розгляду та реагування. У зв'язку з цим запроваджується система моніторингу ефективності заходів із запобігання насильству та передбачено щорічне оцінювання ризиків щодо насильства в освітньому середовищі.

1.3. Це Положення є обов'язковим для виконання всіма працівниками закладу, а також волонтерами, іншими залученими фахівцями, які контактують із дітьми, та поширюється на всіх учасників освітнього процесу – здобувачів освіти, їх батьків або інших законних представників.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ:

2.1. У цьому Положенні терміни вживаються у значенні, наведеному в Сімейному кодексі України, Законах України "Про охорону дитинства", "Про запобігання та протидію домашньому насильству", інших нормативно-правових актах.

Безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової

та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможлиблюють вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Домашнє насильство – діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають чи проживали однією сім'єю, але не перебувають чи не перебували у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає або проживала особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, а також погрози вчинення таких діянь.

Види насильства :

економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Булінг (цькування) – психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне

наси́льство, то́бто будь-яке умисне дія́ння (дія або бездія́льність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

3. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Діяльність Ліцею ґрунтується на таких принципах:

Дитиноцентризм: Пріоритетність прав та інтересів дитини у всіх діях та рішеннях.

Нульова толерантність: Категоричне несприйняття будь-яких форм насильства.

Конфіденційність: Захист персональних даних та конфіденційності інформації про випадки насильства, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Відповідальність: Персональна відповідальність кожного працівника за недопущення насильства.

Системність: Комплексний підхід, що включає превентивні, виявлювальні, реагувальні, навчальні та моніторингові заходи.

Взаємодія: Активна співпраця з батьками, органами державної влади та громадськими організаціями

4. ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ:

4.1. Основні завдання щодо захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження з дітьми в Закладі:

- здійснення аналізу ситуації у ліцеї (фізичного та емоційно-психологічного середовища);
- ознайомлення учасників освітнього процесу – учнів, батьків, працівників ліцею з Правилами внутрішнього розпорядку;
- визначення обов'язків та відповідальності учасників освітнього процесу щодо створення та дотримання безпечної поведінки в закладі;
- проведення інструктажів всім працівникам закладу освіти;
- запровадження чіткого порядку дій для унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- формування у працівників відповідального ставлення до недопущення насильства;
- поширення культури нульової толерантності до насильства;
- забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки насильства;
- впровадження індивідуальних планів підтримки для дітей, які постраждали або мають ризик постраждати;
- залучення учнів до розробки ініціатив, спрямованих на створення безпечного середовища;
- створення умов для конфіденційного звернення та підтримки.

4.2. Основні заходи з унеможливлення насильства

Для унеможливлення насильства та жорстокого поводження в Ліцеї впроваджуються такі заходи:

Превентивні заходи:

- Затвердження та ознайомлення працівників з цим Положенням.
- Використання форм первинного повідомлення та реєстрації внутрішнього інциденту.
- Проведення анонімного опитування для дітей.
- Систематичне інформування дітей, батьків та працівників з питань унеможливлення насильства.
- Регулярне оцінювання ризиків та їх мінімізація.
- Врахування ризиків під час прийому на роботу.

Заходи із виявлення та реагування:

- Організація доступних способів повідомлення про випадки насильства (телефон, електронна пошта, скринька, особисте звернення).
- Оперативне реагування на заяви та повідомлення.
- Надання домедичної та першої психологічної допомоги постраждалим.

Заходи з навчання та підвищення обізнаності:

- Організація регулярних тренінгів та семінарів для працівників та фахівців.
- Проведення інформаційних сесій для дітей, пояснюючи їхні права та способи захисту.
- Активне залучення батьків до проведення батьківських зборів та розповсюдження інформаційних матеріалів.

Заходи з моніторингу та оцінки:

- Регулярні самоперевірки для оцінки ефективності заходів.
- Збір інформації для зворотного зв'язку через анкетування.
- Аналіз інцидентів для запобігання їх повторенню.

Заходи з інформування:

- Розміщення у доступних місцях інформаційних матеріалів (плакатів, брошур) з контактами служб допомоги.
- Забезпечення відкритого доступу на сайті закладу освіти до публічної інформації та документів, включаючи правила внутрішнього розпорядку, план заходів щодо запобігання насильству та контактну інформацію служб, до яких можна звернутися.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1. Директор закладу:

5.1.1. Сприяє створенню безпечного освітнього середовища в закладі, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною.

5.1.2. Затверджує Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі, забезпечує його оприлюднення, обов'язкове ознайомлення з ним працівників та здійснює контроль за його виконанням.

5.1.3. Розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки насильства або жорстокого поводження з дитиною в закладі, протягом однієї доби з моменту надходження та у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною невідкладно повідомляє про це батьків, інших законних представників дитини, а також письмово повідомляє уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей.

5.1.4. Сприяє проходженню особами, які вчинили насильство або жорстоке

поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поведіння, відповідної програми для таких осіб.

5.2. Психологічна служба:

- ✓ забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психологічних послуг здобувачам освіти, які вчинили насильство або жорстоке поведіння з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поведіння;
- ✓ реалізацію просвітницького напрямку всіх учасників освітнього процесу шляхом організації тематичних заходів, бесід-консультацій з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії.

5.3. Працівники закладу у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поведіння з дитиною повинні:

- ✓ вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поведіння з дитиною;
- ✓ повідомити директора закладу та принаймні одного з батьків або інших законних представників дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поведіння, та дитини, яка постраждала від насильства або жорстокого поведіння;
- ✓ за потреби надати домедичну допомогу, викликати бригаду екстренної (швидкої) допомоги та звернутися до органів Національної поліції;
- ✓ виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків насильства та булінгу (цькування) у закладі освіти;
- ✓ виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків насильства;
- ✓ зобов'язані поважати гідність та інтереси всіх учасників освітнього процесу, утверджувати повагу до суспільної моралі та цінностей, захищати здобувачів освіти від насильства та шкідливих звичок, а також повідомляти директора про всі факти насильства.

6. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

6.1. Здобувачі освіти мають право на:

- ✓ якісні освітні послуги;
- ✓ індивідуальну освітню траєкторію, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання;
- ✓ інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення;
- ✓ свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової і науково-технічної діяльності тощо;
- ✓ особисту або через своїх законних представників участь у громадському самоврядуванні та управлінні закладом;
- ✓ безпечні та нешкідливі умови навчання і праці;

- ✓ повагу людської гідності;
- ✓ захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачам освіти;
- ✓ отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від насильства та жорстокого поводження з дітьми, стала свідком або вчинила насильство або жорстоке поводження з дітьми;
- ✓ участь у формуванні політики безпеки;
- ✓ доступ до анонімних форм звернення.

Здобувачі освіти зобов'язані:

- ✓ поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;
- ✓ відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;
- ✓ дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу;
- ✓ повідомляти адміністрацію закладу про факти насильства та жорстокого поводження з дітьми, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

6.2. *Працівники, які залучаються до освітнього процесу, мають право на:*

- ✓ захист професійної честі і гідності;
- ✓ захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Зобов'язані:

- ✓ дотримуватися педагогічної етики;
- ✓ поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- ✓ настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;
- ✓ формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України;
- ✓ проходити щорічне навчання з питань запобігання насильству;
- ✓ формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;
- ✓ захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачів освіти, запобігати

вживанню ними та іншими особами на території закладів освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;

- ✓ додержуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку закладу, виконувати свої посадові обов'язки;
- ✓ повідомляти директора закладу про факти насильства або жорстокого поводження з дітьми, а також інших учасників освітнього процесу;
- ✓ у разі вчинення жорстокого поводження з дитиною директором закладу – невідкладно повідомити про це Міністерство освіти і науки України.

6.3. Батьки або інші законні представники здобувачів освіти мають право:

- ✓ отримувати інформацію про діяльність закладу, у тому числі – щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг особам, які постраждали від насильства або жорстокого поводження з дитиною;
- ✓ отримувати інформацію щодо порядку та умов проходження їхньою дитиною, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, відповідних програм для таких осіб.

Зобов'язані:

- ✓ виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;
- ✓ поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;
- ✓ дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;
- ✓ формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;
- ✓ настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ ПРИЧЕТНИХ ДО БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

7.1. Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту:

- ✓ Булінг (цькування) - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.
- ✓ Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

- ✓ Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.
 - ✓ Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, - тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.
- 7.2. Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

8. МЕХАНІЗМ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ІНФОРМУВАННЯ

8.1. Механізм подання повідомлень

Ліцей забезпечує функціонування механізму подання повідомлень, який передбачає:

- Інформування всіх учасників освітнього процесу про їхній обов'язок повідомляти про випадки насильства.
- Забезпечення різних способів отримання повідомлень (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька), в тому числі анонімно.
- У разі виявлення ознак насильства, керівник Ліцею невідкладно, протягом однієї доби, повідомляє про це батьків (крім випадків, коли вони є кривдниками), Національну поліцію та службу у справах дітей.

8.2. Інформування та підвищення обізнаності

Ліцей розробляє та поширює інформаційні матеріали з питань унеможливлення насильства шляхом:

- Розміщення на інформаційних стендах та розповсюдження буклетів.
- Надсилання через групи в месенджерах та розміщення на сайті Ліцею.
- Проведення тематичних семінарів для батьків.

Інформування працівників включає навчання з розпізнавання різних видів насильства, методів профілактики булінгу, використання ненасильницьких методів спілкування, надання першої психологічної допомоги та порядку дій у разі виявлення насильства. Для проведення інформування можуть залучатися експерти та фахівці з органів місцевого самоврядування, поліції, соціальних служб, психологи та юристи.

9. ВИМОГИ ДО НАЙМУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО КОНТАКТУ

9.1. Вимоги до найму працівників

Особам, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та недоторканості малолітньої особи, забороняється працювати у контакті з дітьми. Під час працевлаштування

проводиться співбесіда, що може включати запитання щодо насильства з метою виявлення можливої схильності особи до агресії.

9.2. Регулювання фізичного контакту

Працівники Ліцею не повинні допускати фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним для змісту заходів чи видів діяльності. Якщо фізичний контакт необхідний, він повинен відбуватися у присутності щонайменше однієї повнолітньої особи, крім виконавця, або в приміщенні, що забезпечує вільний доступ інших осіб та не має перешкод для самостійного виходу дитини.

10. ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ З УСТАНОВАМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЗАХИСТУ ВІД УНЕМОЖЛИВЛЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.

10.1. Налагодження співпраці із службою у справах дітей, центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій.

10.2. Розроблення спільних планів роботи з проведення превентивних інформаційно-просвітницьких заходів з усіма учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми

10.3. Участь представників інших установ у професійному інформуванні усіх учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству жорстокому поводженню з дітьми.